

Николай Денисович Неустроев

(1895-1929)

Саха литературатын төрүттэспит классик суруйааччы Н.Д.Неустроев 1895 с. ахсынньы 15 күнүгэр Байаантай улуунун (Таатта), 4 Байаантай нэһилиэгэр (Уус-Таатта) кыанар, орто баанынай ыалга төрөөбүтэ.

Төрөөбүтэ **125** сыла

Кэпсээнньит, хоһоонньут,
драматург, комедиограф,
тылбаасчыт, фольклорист,
чинчийээччи

Значение творчества Н.Д.Неустроева как создателя первых якутских комедий и как автора ряда рассказов, относящихся по своим художественным достоинствам к числу высших достижений национальной прозы, огромно в истории родной литературы.

Г.К.Боескоров.

**Ийэтэ Ксения Петровна
Слепцова**

**Ажата Денис Петрович
Неустроев**

**Балта Анна Денисовна
Неустроева- суруйааччы**

**Н.Д.Неустроев үөскээбит дойдута-Таатта
үрэх Алдан өрүскэ түһэр төрдө**

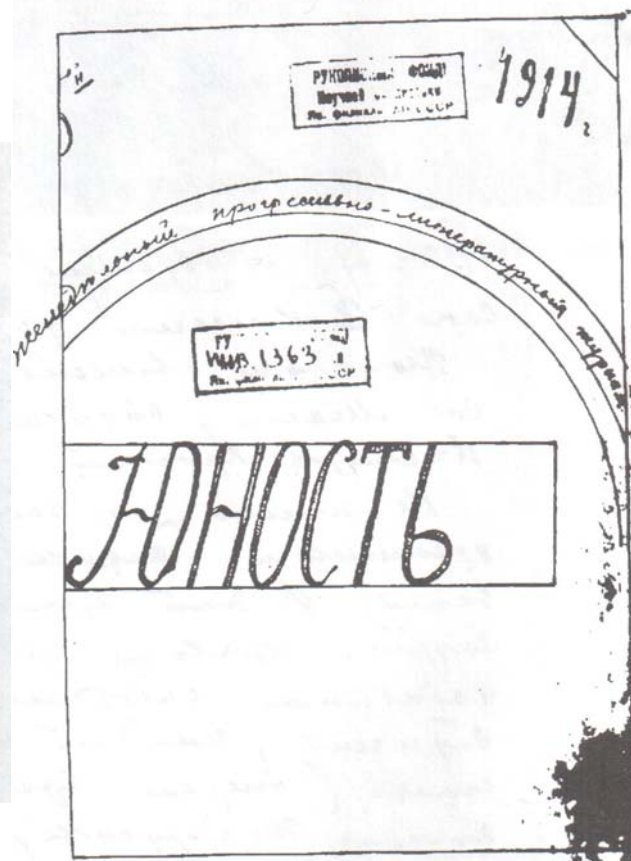

**Н.Д.Неустроев үөрэммит
оскуолата.Баайаҕа.**

**Я родился в глуши
улуса и начальное
образование получил
там же, а дальнейшее в
Якутском 4-х классном
училище**

15 сааьгар 1910 с. Дьокуускайга киирэн 4 кылаастаах училищеба үөрэммитэ, литературнай куруьуокка дьарыктаммыта. “Юность” диэн илиинэн суруйан таьаарар сурунаалга редактордаабыта.

А.С.Пушкин

М.Ю.Лермонтов

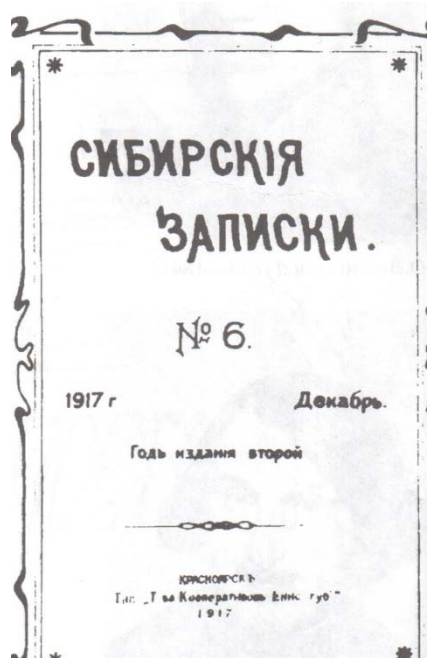

Н.В.Гоголь

Мы, якуты, представители только что зарождающейся литературы, должны учиться у русских классиков.

Читать книги-мое призвание. Прочел главные произведения русских классиков, критиков...

Пушкина, Лермонтова, Гоголя я прочитал запоем и они же самые мои любимые писатели.

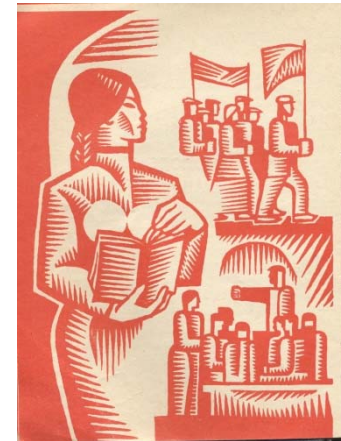
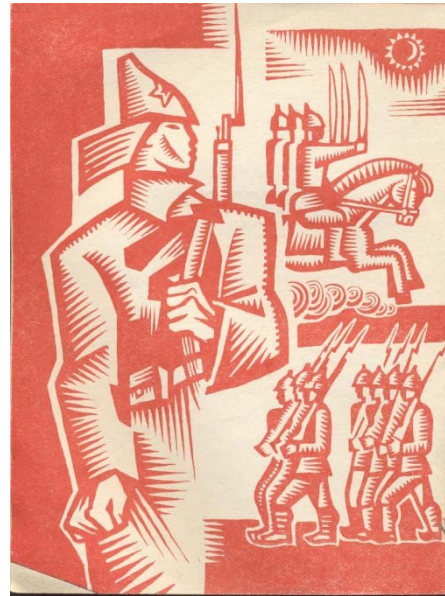

17 саастаах Николай Неустроев маннайгы айымньыларын нууччалы тылынан суруян холонон көрбүтэ. (“Наполеон Эльбаға” исторической драма.1912) 1915 с. “Ленские волны” сурунаалга “Улусные картинки” диэн очерканы таһаартарбыта.

1915с. “Дикая жизнь” диэн нууччалы суруйбут маннайгы кэпсээнэ Красноярскайга “Сибирские записки” диэн сурунаалга 1917 с. бэчээттэммитэ.

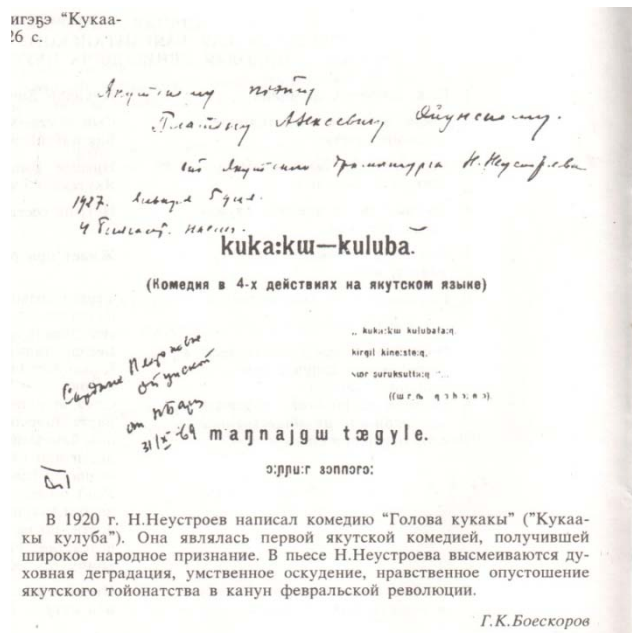

Октябрьской революцияны дойдутугар көрсүбүтэ .1920 с. волревком председателинэн үлэлээбитэ.Кини сана былаас олохсуйарыгар элбэх өрүттээх үлэни ыппыта. 1922-24 сс. Уолба оскуолатыгар учууталлаабыта, 1925 с. Сэбиэттэр Саха Сиринээҕи 4 – съезтиригэр делегатынан сылдыбыта.

Бастакы комедиограф

игэбэ "Кукаа-
!6 с.

“Кукаакы кулуба” комедия. 1920-1923 сс.

“Тиэтэйбит” 1925 с.

“Куһаҕан тыын” 1927 с.

“Саха литературатын историятыгар Неустроев аата комедия, күлүү аанын бастаан аспытынан күстүөбэ”

Н.М.Заболоцкай

“Кукаакы кулуба” Саха театрыгар 1930 с. турбута.

baluksut bwlatrн.

(Кэпсэн).

oksie kин mаmmа bu kurduk qara mastaq ije tu ynen taq
san, kyny ujui qaqalactum dien, anachuita buluj?
ae, dafattar, tu da tu!

“Чолбон” сурунаал .1926 с.

**1926 с. “Чолбон” сурунаалга Николай
Неустроев кэпсээннэрэ – “Балыксыт
Былатыан”, “Иирээн” ,
“Таптал”(“Сэмэнчик”), “Ыйдана”
бэчээттэнэннэр , суруйааччы норуокка
киэнник биллибитэ, бастын кэпсээнньит
быһытынан биһирэммитэ.**

**Сила художественного
воздействия рассказов
Н.Неустроева в яркости
описания внешних фактов
жизни персонажей,
точности их
психологической
зарисовки, лирической
окрашенности
изображения фактов, в
умении выразить одной-
двумя фразами какую-
нибудь глубокую
обобщающую мысль.
Г.К.Боескоров**

**Н.Д.Неустроев биир
дойдулаахтарын кытта:
М.А.Константинов –Тумарча,
В.И.Харитонов, М.И.Кычкина.
Москва, 1927 с.**

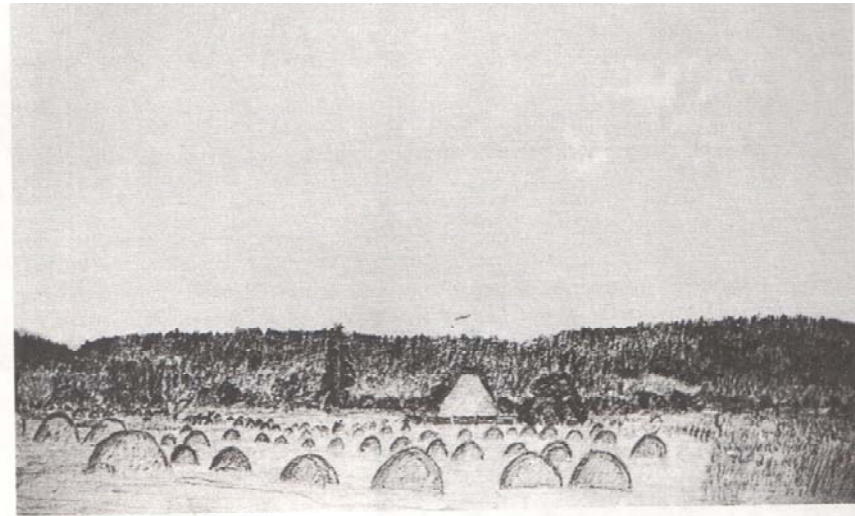
**Н.д.Неустроев иккис эрээккэ унаттан
унус саха интеллигенциятын ортотугар
олорор.1926 с.**

**1927 с. Москваҕа В.Брюсов аатынан
литературнай интитутка үөрэнэ баран
баран, ыалдьан төннөн кэлбитэ.**

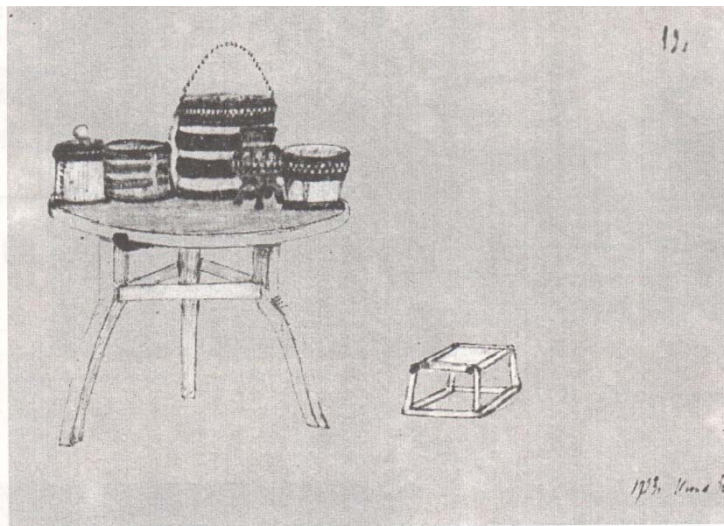
Н.Д.Неустроев урунуйдара

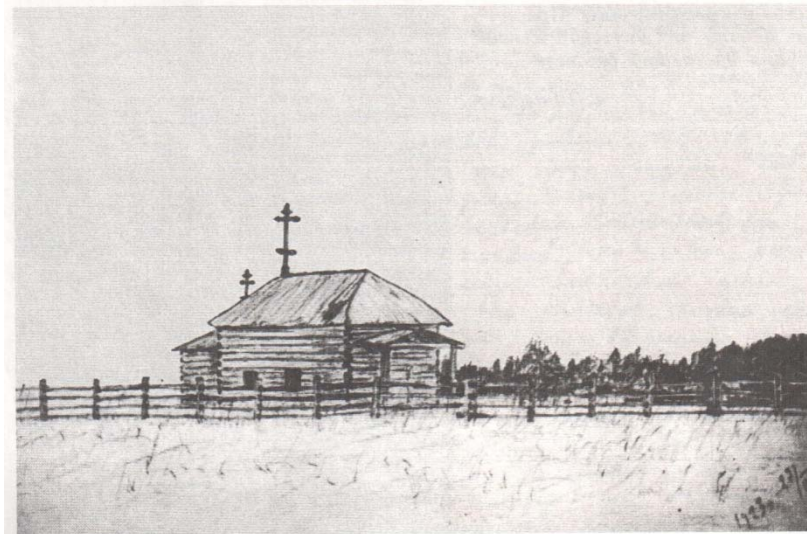
Быраатты Северьяновтар дьйэлэрэ. 1923 с. ГЧИ архыыба, 4 ф.,
27 оп., 37 дь., 5 л

Үүнүүлээх алаас. ГЧИ архыыба, 4 ф., 27 оп., 37 дь., 12 л

Туос иһиттэр. 1923. ГЧИ архыыба, 4 ф., 27 оп., 37 дь., 12 л

Уус-Таатта чугаһыгар Дьэким алааһа диэн сиргэ турбут чочубуна.
1923 с. ГЧИ архыыба, 4 ф., 27 оп., 37 дь., 15 л

Классик суруйааччы Н.Д.Неустроев уонна баайабалар

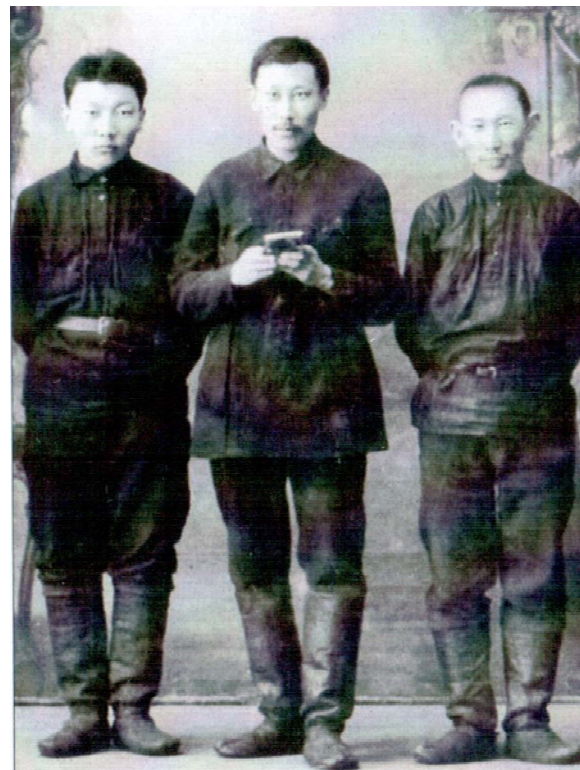
Николай Денисович таайа
М.П.Слепцову - Отооробу
кытта

Николай Денисович ийэтинэн Баайаҕаттан төрүттээх. **Ийэтэ Ксения Петровна үс ини – бии Баайаҕа дьоно, саха бастакы интеллигеннэрэ - Никифор, Василий, Михаил Слепцовтар - Отоороптор аҕалара Петр Петрович Слепцову кытта бииргэ төрөөбүт.** П.П.Слепцов - кинээс, 1912 с. буолбут Романовтар династияларын 300 сыла туолуутугар аналлаах инородецтар съезтэрин кыттыылааҕа. 1904 с. Томторго оскуола туттарбыт.

Үөрэммит оскуолата

**Николай Денисович, Анна
Денисовна Баайаба
оскуолатыгар аймахтарыгар
олорон үөрэммиттэрэ**

*Никифор, Михаил,
Василий Слепцовтар-Отооронтор*

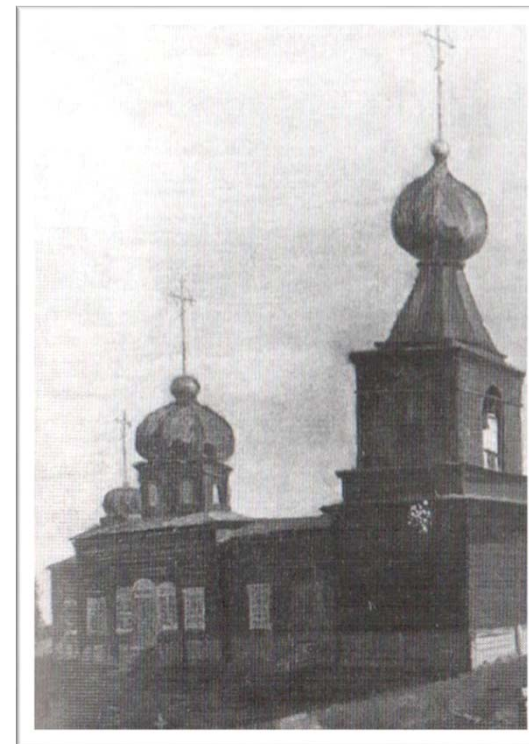
**Н.Д.Неустроев кэриэс суругар
“бырааппар В.П.Слепцову,
мин анабылбыттан биир
сонобос атта биэрээрин” диэн
суруйбута.**

1828 сыллаахха тутуллубут Байаантай улууһун быраабатын дьиэтэ. Бу дьиэ иннигэр 1917 сыллаахха П.А.Ойуунускай А.Ф.Поповтуун олунньутаабы революция кыйабытын бэлиэтээн миитин тэрийбиттэрэ. **Ол туһунан Н.Д.Неустроев “Революция в якутской глуши” уочарка суруйбута.** Быраабаба буолбут муньахха кини Байаантай улууһунаабы Уопсастыбаба куттал суох буолуутун кэммитиэтин чилиэнинэн талыллыбыта.

“В первый день со дня основания управы ее зал огласился радостным криком собравшегося народа. Собрание тотчас же перешло к деловым вопросам”

“Революция в якутской глуши”

Байаантай улууһун киинэ Баайаба Томторун танаратын дьиэтэ

“У крыльца церкви состоялся митинг, на котором народ еще раз приветствовал новую, свободную жизнь.”

“Революция в якутской глуши”

**“Ыйдана” кэпсээн
прототиба Марфа
Иннокентьевна**

**Христофорова , разведчик
Г.М.Андросов эдьийэ**

“Марфа Иннокентьевна кэргэн барых буолбут киһитэ , суруйааччы Неустроев Николай Денисович, ыалдьан эрдэ өлөн, холбоспокко хаалбыт. Мантан хомойон-хоргутан , Христофорова Марфа иннокентьевна кэргэн тахсыбакка, сааһыран баран, ыалдьан, Дьокуускай куоракка өлбүтэ.”

Е.Д.Андросов, кыраайы үөрэтээчи

“Мин 1924 с. ахсынньы 25 күнүттэн 1925 с. кулун тутар 8 күнүгэр диэри Байаңантай улууһугар инструкторынан тахсан үлэлээбитим. Мин туспунан Николай Денисович “Ыйдана” диэн кэпсээнигэр инструктор кыыс прототибын быһыытынан айбыта”.

“...Дьэ, били инструктор дьахтар туран, араатардаабытынан барда. Кини этэрин былаһын тухары, дьахтар урукку кэмнэ батталга олоҕбутун, аны хайдах Советскай былаас туругуран, дьахтар эр киһини кытта тэннэспитин, быһатын эттэххэ-наар дьахтары хайбаан, кичэйэн, бэркэ диэн сүрэжиттэн-быарыттан санаан, кыһанан туран эттэ. Дьахталлар астыннылар быһыылаах.” **“Ыйдана”**

Биир дойдулаахтарбыт классик суруйааччыны үйэтитиигэ

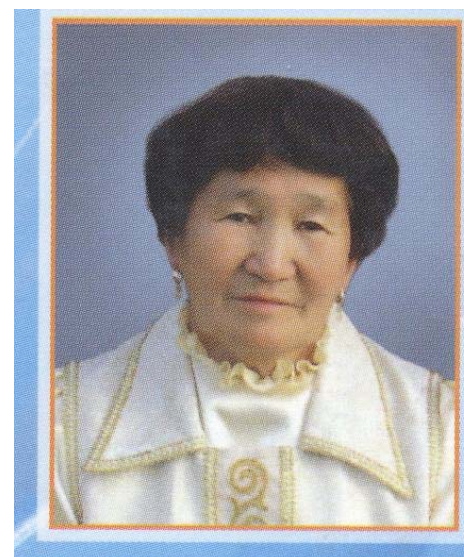
**Н.Д.Неустроев төрдүн –ууһун, төрүччүтүн, олобун
сырдатааччылар**

**Егор Дмитриевич
Андросов, кыраайы
үөрэтээччи**

**Валерий Николаевич
Луковцев, публицист,
тылбаасчыт, “Бичик”
кинигэ кыһатын
директорын
солбуйааччы**

**Татьяна
Игнатьевна
Андросова,
кыраайы
үөрэтээччи**

Биир дойдулаахтарбыт классик суруйааччыны үйэтитиигэ

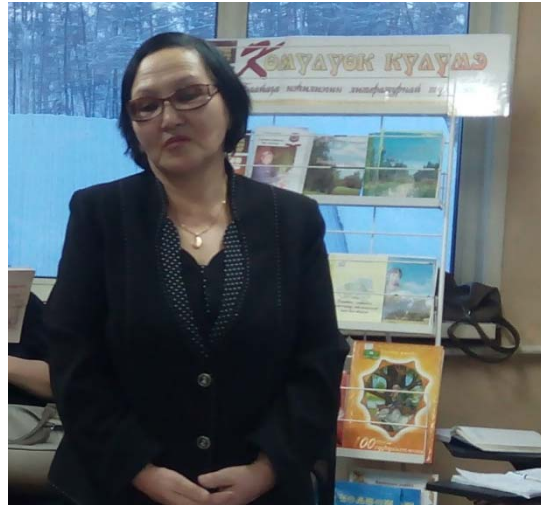

Туомтуу тардыы
Саха литературатын төрүттээччилэртэн биирдэстэрэ Николай Неустроевы, Россия үгүс интеллигеннэрин кэриэтэ, Дьылба тойон өрөбөлүүссүйэлэр, гражданской сэрии холоруктаргыр сөрөөбүтэ, тимирдэ сатаабыта. Ол эрээри, айар дьобурдаах, киэн билиилээх хорсун гражданской позициялаах саха уолана халбас хара быатын мүччү үктээбэтэбэ. Үрүнгэ-кыһылга да кыттыһан ылыыта Россия атын норуоттарын лидердэриттэн(...) уратыта суоҕа-кэм ирдэбилэ оннуга...

Николай Неустроев көхтөөх уопсастыбаннай позициялаах буолан, ханнык да түгэннэ, төһө да сындыыс курдук сыдыайбыт кылгас үйэлэннэр, өрүү норуотун туһугар үлэлээбитэ, турууласпыта, айбыта. Онон кинини саха литературатын төрүттэспит талааннаах суруйааччы эрэ быһыытынан буолбакка, сайдыы суолун тобулбут, гуманизм идеяларын өрө туһутт саха үөрэнэр ыччаттын лидерин, бутуурдаах кэм уопсастыбаннай деятелин быһыытынан сыаналыырбыт, ылынарбыт ордук сиэрдээх.

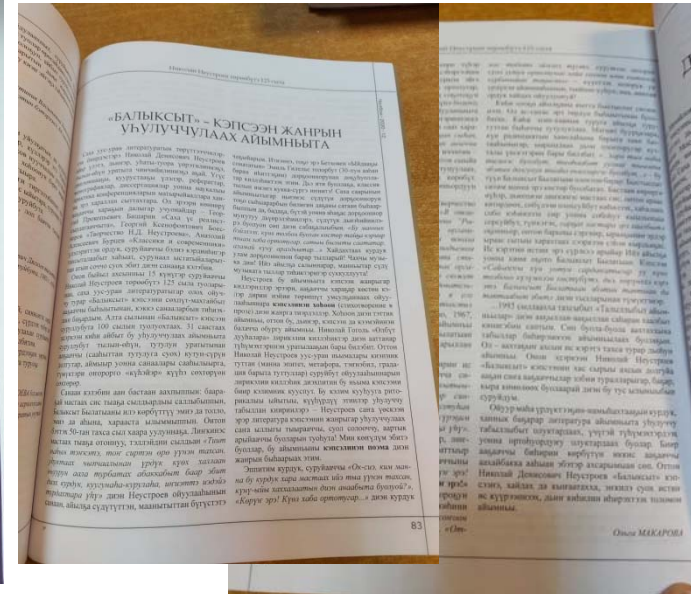
Гаврил Андросов, поэт,
“Чолбон” сурунаал сүрүн редактора

Биир дойдулаахтарбыт классик суруйааччыны үйэтитиигэ

Ольга Николаевна Макарова, “Көмүлүк күлүмэ” литературнай түмсүү ырытааччыта

“ Алта сылынан “Балыксыт” кэпсээн суруллубута 100 сылын туолуохтаах. 31 саастаах эдэркээн киһи айбыт бу уһулуччулаах айымньыта суруллубут тылын-өһүн, тутулун уратытынан аабааччы (сааһыттан тутулуга суох) кутун-сүрүн долгутар, аймыыр уонна санаалары сааһылыырга, түмүктэри онорорго “күһэйэр” күүнэ сөхтөрүөн сөхтөрөр.”

“...Неустроев-сага үөскээн эрэр литература кэпсээнин жанрыгар уһулуччулаах сана ыллыгы тыырааччы, суол солооччу, аартык арыяааччы буоларын туоһута! Мин көнүлүм эбитэ буоллар, бу айымньыны кэпсэлинэн поэма диэн жанрын быһаарыах этим.”

Ольга Макарова

Биир дойдулаахтарбыт классик суруйааччыны үйэтитиигэ

Иннокентий Луковцев-
П.А.Ойуунускай аатынан Саха
академичкскай
драматическай театрын
артыына

Иннокентий Луковцев - Н.Д.Неустроев “Түэтэйбит” айымньытынан уһуллубут киинэ продюсера, сүрүн оруолу толорооччу .